

#29

říjen 2019

JOURNAL

časopis Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích

VĚDA A VÝZKUM

Akvaponie

2

TÉMA

Na vědce se přišlo podívat tisíc lidí

- 4 ISC je nově členem ESN
- 6 Na Seznamovák JU přijelo tři sta prvků
- 8 Nevydržím dělat jen jednu věc

ROZHOVOR

10

Nechybí sestry, ale nižší zdravotnický personál

- 14 30 let od sametové revoluce
- 15 Čtvrtá sezona Kamy – tradice i novinky
- 16 Vzdělávat se a nebát se inovací
- 18 Tři nové bakalářské obory

20

ZAJÍMAVOST

Setkání s laureáty Nobelovy ceny

- 22 Pěstují zeleninu s pomocí ryb
- 24 Dějiny venkova nabízejí málo probádaná témata

NA CESTÁCH

26

Když vás v kempu navštíví hroch

- 28 Co se chystá

Vydavatel:

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích,
Branišovská 1645/31a, 370 05, České Budějovice

Šéfredaktor: Miroslav Vlasák

Spolupracovníci: Mgr. Alena Binterová, Mgr. Miroslav Boček,
Bc. Richard Šeřil

Fotograf: Aleš Motejl

Grafické práce a sazba: Lenka Kotlářová Popelková (Gra-m)

Jazyková korektura: Lenka Krejčová

Témata, připomínky a náměty můžete zasílat
na mvlasak@jcu.cz

JOURNAL je čtyřikrát ročně distribuován zdarma
na Jihočeské univerzitě, jejích fakultách a dalších
vybraných místech.

Náklad 4000 ks. Tisk: Protisk, s. r. o.

Místo vydání: České Budějovice.

Registrace MK ČR E 21448, ISSN 2336-2170.

1

MEZI TISÍCOVKOU NEJLEPŠÍCH

V mezinárodním žebříčku nejprestižnějších vysokých škol THE World University Rankings (THE) se poprvé umístila i naše univerzita. Ze zapojených českých vysokých škol se umístila na pátém místě a celosvětově obsadila sdílené 801.–1000. místo. Univerzity jsou v rámci světového žebříčku THE, který od roku 2010 vydává britský list Times Higher Education, hodnoceny v pěti oblastech: výuka a vzdělávací prostředí, výzkum, spolupráce s průmyslem, citovanost a internacionalizace. JU si nejlépe vedla v posledních dvou zmíněných. Celosvětově vysokou úroveň naší univerzity dokazují i umístění v dalších

světových žebříčcích – v Academic Ranking of World Universities 2019 (tzv. šanghajský žebříček) JU obsadila sdílené 901.–1000. místo. Z České republiky se do něj dostalo 7 univerzit.

2

UNIVERZITA ZÍSKALA HR AWARD

Naše univerzita získala v červenci prestižní certifikát HR Award. Ten uděluje Evropská komise výzkumným organizacím, které se cíleně snaží podporovat a vytvářet mezinárodní a transparentní pracovní prostředí. JU usilovala o ocenění rok a půl a jeho získáním je zavázána ke zlepšování pracovního prostředí nejen pro vědecké pracovníky, ale v konečném důsledku bude mít pozitivní dopad na všechny zaměstnance univerzity. Díky ocenění se budeme moci také snáze ucházet o finanční prostředky

z některých prestižních grantů. Rektor Tomáš Machula vnímá ocenění jako velký úspěch i obrovskou výzvu, protože implementace vytyčených cílů nebude snadná.

3

**ÚSPĚŠNÁ UČEBNICE
MATEMATIKY**

Sada učebnic matematiky pro střední školy od nakladatelství Fraus byla jako jediná z České a Slovenské republiky nominována na prestižní cenu BELMA Award 2019, kde se dostala do užší nominace. Součástí autorského kolektivu je profesor Pavel Tlustý, který je hlavním autorem většiny dílů, a docentka Helena Koldová, která je spoluautorkou 2. dílu a rovněž se podílela na koncepci celého projektu. Oba působí na Katedře matematiky Pedagogické fakulty JU. Do

letošního 19. ročníku se přihlásilo 28 nakladatelů ze 17 zemí. O nominaci rozhodovala odborná porota složená z pedagogů předních evropských institucí a univerzit. Slavnostní vyhlášení se koná v říjnu ve Frankfurtu.

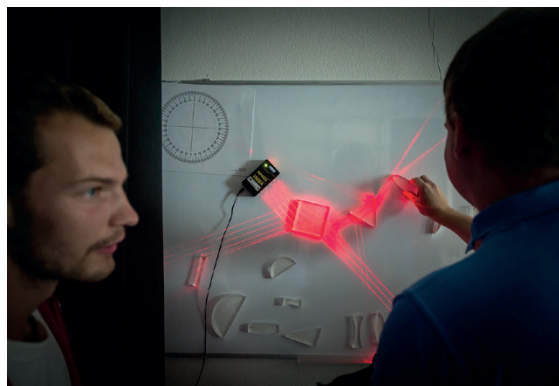
NA VĚDCE SE PŘIŠLO PODÍVAT TISÍC LIDÍ

Letošní 12. ročník Noci vědců, který měl podtitul Šetrně k planetě, se konal po celé republice v pátek 27. září od 17 hodin do půlnoci. Jihočeská univerzita se letos do akce zapojila v dosud nejširším rozsahu: otevřela brány všech fakult i Akademické knihovny.

Jedná se o největší akci, která popularizuje vědu, letos na rekordních 51 místech po celé ČR. Zapojilo se devatenáct univerzit, tři science centra, více než dvacet hvězdáren a mnoho dalších míst. Jen na Jihočeské univerzitě mohli návštěvníci vybírat z téměř osmdesáti akcí – přednášek, pokusů, prohlídek laboratoří, cvičení, zdravotnických měření, ochutnávek, soutěží pro děti a mnoha dalších. Program se svým obsahem snažil přiblížit hlavnímu tématu akce „Šetrně k planetě“ a nabídl přednášky na témata rybníky v krajině, fairtrade (udržitelný způsob obchodu, pozn. red.), minoritní plodiny a jejich význam pro zdraví nebo o racích v Evropě. Návštěvníci se mohli během komentovaných prohlídek seznámit s technologií akvaponií přímo ve skleníku, připraveny byly i ukázky živých raků, modelů říční nivy a mnoho dalších aktivit. „Podle prvních odhadů dorazilo asi tisíc lidí. Největší návštěvnost byla kolem devatená-

té hodiny, pak bohužel začalo hodně přšet, přesto bylo na některých stanovištích i poté dost živo a končilo se teprve kolem jedenácté,“ říká koordinátorka akce na Jihočeské univerzitě Kateřina Pokorná.

Nejvíce aktivit probíhalo přímo v kampusu, kam se pro tuto příležitost přestěhovala i Zdravotně sociální fakulta. V univerzitní aule nabídla atraktivní program. Výhodou velkého prostoru byla možnost mít vše pohromadě - zacvičit si s fyzioterapeutkami, nechat si změřit zdravotní hodnoty, vyzkoušet obleky simulující obezitu a stáří, brýle navozující různé zrakové potíže i opilost či drogové opojení. Na Přírodovědecké fakultě se návštěvníci mohli dozvědět, jestli Jihočechům hrozí nedostatek vody a jak pomáhají družice a drony při kůrovcové kalamitě. Chemici učili děti izolovat barviva z listů rostlin a na závěr si s pomocí kapalného dusíku vyrobili zmrzlinu. Informatiči ukázali nejnovější 3D tiskárnu, běhajícího robota nebo

robotickou ruku, která umí vymáchat pytlík s čajem. Fyzici nechali zájemce nahlédnout do laboratoře optické spektroskopie. Na Zemědělské fakultě se návštěvníci dozvěděli třeba to, jak se vaří pivo, jak poznat kvalitní potraviny a jaké jsou možnosti molekulární biologie a biotechnologie nejen v zemědělství. Mnoho lidí přilákal také program archeologů na Filozofické fakultě.

Ekonomická fakulta umožnila dětem stát se na chvíli bankéři, vyzkoušet si hravou matematiku, virtuální realitu, návštěvníci si také prošli stezku fairtrade nebo si mohli spočítat svoji ekologickou stopu. Na zahradě Pedagogické fakulty pracovníci Katedry biologie ukázali návštěvníkům mimo jiné sběr bezobratlých živočichů pomocí světelné pasty. Rodiny mířily ve velkém také do Akademické knihovny, kde si děti mohly vyrobit placku, vyluštit ekologickou křížovku nebo

se dozvědět, jak se správně třídí odpad. Živo bylo nejen v kampusu, ale i na Pedagogické fakultě, která připravila velmi bohatý program. Tradičně největší pozornost vzbudili fyzici se svými pokusy, zajímavé přednášky připravila Katedra společenských věd, psychologové nabídli povídání o environmentální psychologii, anglisté čtecí maraton angloamerické literatury, matematici hráli až do noci deskové hry... Také Teologická fakulta nabídla workshopy s ekologickou tematikou.

Letošní program Noci vědců na Jihočeské univerzitě byl zkrátka mimořádně nabitý a je jen škoda, že není v možnosti jedince projít si byť jen třetinu všech nabízených akcí. I tak ale děti i dospělí odcházeli plni dojmů, zážitků a nových vědomostí. ●

*Text: Miroslav Vlasák
Foto: Jan Sommer*

ISC JE NOVĚ ČLEMEM ESN

Mezinárodní studentský klub JU (ISC USB) v září vstoupil do ESN (Erasmus Student Network), největší studentské neziskové organizace v Evropě, která působí ve 41 zemích. Stal se tak 530. lokální sekci v Evropě, devatenáctou v České republice. O výhodách členství jsme si povídali s Lukášem Vrbou, dosavadním prezidentem klubu.

Dosud jste byli samostatná jednotka, teď jste součástí mezinárodní sítě. Co to bude pro fungování klubu znamenat?

Vyplyvají z toho některé bonusy, ale i povinnosti. Budeme jezdit asi třikrát za semestr na celorepublikové zasedání a jednou za rok se koná celoevropské zasedání všech zástupců. Bonusem je především získání know-how. Už nebudeme působit jen na budějovické pláni, ale můžeme se inspirovat od ostatních v České republice nebo v Evropě. Třeba tím, jak pořádají Orientation week (*pozn. aut.: uvítací týden pro zahraniční studenty*). Další výhodou je partnerství na národní úrovni s firmami Vodafone, Revolut nebo Flixbus. Zahraniční studenti mohou získat ESN kartu a díky ní třeba sim karty nebo slevy na autobus. Nyní se snažíme o rozšiřování lokálních partnerství.

Opravdu všechny univerzity pořádají Orientation week?

Ano. Princip fungování je všude stejný. My jsme devatenáctou sekci ESN v České republice a všechny sekce Orientation week pořádají. Všechny také mají takzvaný Buddy System, kdy zahraničním studentům přiřazuje se lokálního studenta - mentora, který jim pomůže s příjezdem a první orientací na univerzitě. Každá sekce to dělá trochu po svém, a právě tím se můžeme vzájemně inspirovat a posouvat.

Co na oplátku nabídnete vy?

Můžeme nabídnout například inspiraci odlišným pořádáním Orientation weeku nebo výletů. Také si slibujeme efektivnější spolupráci s VŠTE, která je rovněž členem ESN. Společně

můžeme lépe organizovat akce pro zahraniční studenty, kteří přijedou do Českých Budějovic.

Mění se něco ohledně vnitřní struktury klubu?

Stáváme se oficiálně spolkem. Ujasnili jsme si strukturu a sepsali stanovy spolku. Máme zde různé volené pozice, jako je prezident, koordinátor aktivit nebo například účetní. Navíc vznikla nová pozice „local representative“, který vystupuje za lokální sekci navenek a může ji reprezentovat na národní nebo mezinárodní úrovni. Skvělé je, že máme možnost ovlivnit, jak se bude Evropa vyvíjet, protože ESN má hlas v Evropské komisi. Erasmus je vnímán jako největší a neúspěšnější program mobility a ovlivňuje celou Evropu.

Když jsme spolu mluvili před rokem, klub trochu bojoval s nedostatkem členů. Už se to zlepšilo?

Zlepšilo. Před rokem nás byla zhruba polovina. Teď máme patnáct aktivních členů a téměř třicet mentorů. Letos přijelo přes sto zahraničních studentů, kteří si požádali o mentora. Stále to není ideální případ 1:1, ale na každého tzv. „buddyho“ jsou tři cizinci, což se dá zvládnout. Kdo by měl zájem stát se mentorem, samozřejmě může kontaktovat ESN. Přijíždí k nám asi čtyřicet Španělů, takže pokud si někdo chce procvičit španělštinu s rodilým mluvčím, má výbornou příležitost.

Mění se vstupem do spolku i akce, na které byli studenti zvyklí?

Mění se jméno a logo, vize a cíle zůstávají stejné. Pořádáme například kulturní večery, na kterých zahraniční studenti představují

svoji zemi a kulturu. První bude 22. října v Horké Vaně. Již potřetí se také uskuteční vlajkový průvod městem, tentokrát 10. října v rámci Erasmus Days. Chceme městu ukázat, že tu jsou zahraniční studenti. Každý ponese svou vlajku, čímž reprezentuje svůj národ. Od nádraží projdeme Lannovkou až na náměstí. Je to taková stmelovací akce pro všechny zahraniční studenty, naše i z VŠTE. Zároveň si připomeneme výročí třiceti let existence ESN a oslavíme i naše přijetí.

Ke klubu vždy patřily i společné výlety, sportovní akce a večírky.

Každý týden chceme uspořádat minimálně jednu akci pro zahraniční studenty. Výlety omezujeme už jen na Českou republiku, protože jsme zjistili, že studenti cestují sami. Budeme organizovat jen jednodenní výlety na místa, kam by se sami nepodívali. Na 17. října plánujeme Welcome back, akci určenou českým studentům, kteří se v létě vrátili z Erasmusu. Občas se totiž setkáváme s takzvanou „posterasmus“ depresí, kdy student opouští mezinárodní prostředí a chce se do něj částečně

vrátit na lokální univerzitu. ESN chce lidi propojovat, a to je i náš cíl - aby se čeští studenti nebáli přijít za těmi zahraničními, popovídat si, a třeba si společně zahrát deskové hry. Na letošní ročník Seznamováku jelo jedenáct zahraničních studentů, kteří se začlenili mezi tři stovky českých.

A bude i nějaká akce, kterou jste naopak přejali z ESN?

Jedním z konceptů přejatých z ESN je Social Erasmus. Nechceme dělat jen večírky, ale i akce prospěšné pro společnost. Už v rámci posledního Zavíráku jsme pořádali workshop první pomoci a malování bez rukou. Zaznamenali jsme, že Lesy ČR žádají veřejnost o pomoc při sázení stromů, proto 19. října vezmeme zahraniční studenty a vyrazíme sázet nové stromy. Další novinkou je akce Erasmus in schools, ve které domlouváme spolupráci s místními základními i středními školami. Věříme, že zahraniční studenti mohou obohatit výuku vyprávěním o své kultuře a tradicích. ●

Text: Miroslav Vlasák

Foto: Martina Szilvásová, ESN UC Slovakia

<< Zástupci ESN USB Budweis se zástupci národní úrovně (ESN CZ). Lukáš Vrba je v horní řadě druhý zleva.

Dole sedí Kateřina Ulejová a Jan Štěpánek.

NA SEZNAMOVÁK JU PŘIJELO TŘI STA PRVÁKŮ

Koncem září se už po šesté konal Seznamovák JU, největší akce pro prváky na naší univerzitě. Od čtvrtka do neděle se v kempu Vranovská pláž bavilo i vzdělávalo přes 330 prváků ze všech fakult.

Před šesti lety začínali s osmdesáti studenty, dnes už organizátoři vypravují z Českých Budějovic sedm autobusů! „Počet se zvýšil čtyřnásobně a to považuji za obrovský úspěch. Letos byl, i díky spolupráci s ESN, zatím největší počet zahraničních studentů, přijelo jich jedenáct, z největší dálky studentka Noa z Japonska,“ říká organizátor Seznamováku Richard Šefl. Akci připravují členové Studentské unie JU v koordinaci s Rektorátem JU. Čtyřdenní kurz byl programově nabitý od začátku do konce.

SWING JUMP A PAK NA STOJÁKA

Čtvrteční večer začal seznamovací párty

s Djs. Po páteční snídani byl připraven teambuildingový program plný her a aktivit, díky kterému se studenti jednotlivých fakult dobře poznali a začali jako tým fungovat po celou dobu kurzu. Teambuilding vedli proškolení instruktoři přímo z fakult a vyšších ročníků, takže nebyla nouze ani o aktuální informace z univerzitního prostředí. Celé odpoledne si účastníci mohli vyzkoušet swing jump – adrenalinový skok z mostu, paintball, připraven byl i volejbalový turnaj, kurz Mental Supremacy, hodina zumbly, workshop skákacích bot, degustace vín a výlet na zámek. Po večerním setkání následovalo kyrtarové vystoupení, které vystřídali ostřílení

borci z Na stojáka Arnošt Frauenberg a Nasty a mladá a talentovaná stand up komička Nella Berg. Novinkou letošního ročníku byla noční hra Night butterfly game, ve které účastníci soutěžili v týmech o nejvíce bodů v chytání nočních svítících motýlů. Sobota začala debatou o škole, o IS STAG a dalších důležitých věcech, které pomohou k lepšímu zvládnutí studia. K sobotním teambuildingovým a sportovním aktivitám patřil vodní fotbal, lanový park, kurz sebeobrany s Be Brave Academy, turnaj v bumperballu, výlet do vodní elektrárny, kytarové vystoupení, pasování prvků, závěrečný ohňostroj, táborák a závěrečná párty s Djs.

INSTRUKTOŘI MEZI NÁS ZAPADLI

„Seznamovák byl skvělý. Mnohem lepší než na mé bývalé škole. Nejvíce se mi líbil asi swing jump, lekce sebeobrany a stand up. Program byl nabitý, instruktoři ochotní a byla s nimi zábava. Dozvěděl jsem se od nich vše podstatné ke studiu. Líbily se mi i studentské kluby, na střední jsem se snažil o něco podobného,“ říká Vlastimil Jonáš, který nastupuje na Ekonomickou fakultu. Jana Jankovcová, prvkačka ze Zdravotně sociální fakulty, souhlasí: „Poznala jsem plno skvělých lidí, se kterými se určitě budu vídat. Instruktoři odvedli práci na jedničku, nejenže připravili super program, ale taky

s nimi byla legrace.“ Richard Tolkner z Filozofické fakulty ze začátku pochyboval, jestli na akci vůbec jet. „Domníval jsem se, že se jedná o jednu z těch akcí, kterou studenti pořádají povinně. Pak jsem se kouknul na fotky, videa, přečetl si o SUJU a bylo jasné, že to organizátoři dělají z vlastní iniciativy. Po příjezdu začala taková smršť aktivit, že jsem nevěděl, na co se zapsat dřív. Seznamovák vedla zapálená a pohodová parta sehraných instruktorů, kteří mezi nás naprosto zapadli. Odlišovaly nás vlastně jen jejich organizátorské mikiny,“ pochvaluje si přátelskou atmosféru. „Instruktoři byli skvělí a dost nám pomohli se startem do nového školního roku. Nejlepší byla afterparty, ale jestli se takhle odpověď nehodí, tak určitě paintball,“ dodala s úsměvem Jindřiška Čapková z Pedagogické fakulty.

„Je skvělé, že na akci poznáte i budoucí zájemce o členství ve studentských spolcích, kteří pak akce pro studenty sami organizují. Ostatně, díky této akci před šesti lety vznikla Studentská unie JU, která dnes pořádá, s trochou nadsázky, akce pomalu pro celé České Budějovice. Jsme rádi, že se Seznamovák neustále rozrůstá a je univerzitou podporován,“ dodává organizátor akce Ondra Pantoflíček. ●

Text: Richard Šeřl, Miroslav Vlasák

Foto: Seznamovák JU

NEVYDRŽÍM DĚLAT JEN JEDNU VĚC

„Asi nejvíc mě charakterizuje rozlítanost,“ tvrdí jedenadvacetiletá studentka filosofie a španělštiny Magdalena Machulová. Chce si od všeho vyzkoušet něco. Když už se do něčeho pustí, je prý perfekcionistka. Studentka, fakultní senátorka, blogerka, skautka, členka Mladých lidovců a mnohdy sarkastická komentátorka politické situace má k Teologické fakultě srdeční vztah.

Kdyby se Magdalena Machulová dostala na původně zamýšlené studium němčiny na Biskupském gymnáziu, jen těžko by dnes četla spisy španělských scholastiků v originále. Její studijní cesta je lemována řadou zvratů a mnohdy i půvabných omylů - třeba zapsat se na studium hispanistiky, abyste vzápětí zjistili, že zkratka HIS v přihlášce představovala ve skutečnosti historii. Ale nepředbíhejme. Magdalena chodila na církevní základní školu, pak chtěla nastoupit na Biskupské gymnázium a věnovat se němčině. „Nepřijali mě, nebyla jsem v tu

dobu zrovna studijní typ,“ přiznává. Na „Bigy“ ji ale nabídli šestileté bilingvní česko-španělské studium. Dnes je ráda, protože němčina jí k srdci stejně nepřišla. Ani se španělštinou to ale zpočátku nebyla procházka růžovou zahradou. Absolvovat jedenáct hodin týdně jazyka, ke kterému do té doby neměla příliš vztah, bylo zpočátku náročné a prospěch tomu odpovídal. Všechno změnil až výměnný pobyt ve španělské Malaze ve druhém ročníku. Od té doby začala sledovat filmy ve španělštině, dopisovat si s cizinci. Poprvé ji nějaký předmět skutečně bavil a známky se začaly

lepšit. Dostavily se první úspěchy, například druhé místo v národním kole konverzační soutěže. Po maturitě by klidně mohla začít studovat vysokou školu ve Španělsku. Místo toho zamířila na Filozofickou fakultu JU, kde působil její učitel z Biskupského gymnázia David Andrés Castillo. „Ten v rámci výuky španělštiny zabíhal i do dalších oborů, včetně filosofie, a tohle propojení se mi líbilo,“ říká.

VÍC OTÁZEK NEŽ ODPOVĚDÍ

„Nevydržím dělat jen jednu věc, mám v sobě rozlitanost,“ charakterizuje sama sebe. Není divu, že začala rovnou studovat i Teologickou fakultu, kterou považuje za svůj druhý domov. Filosofie není oborem, který by trhal rekordy v počtu přihlášek. V ročníku začinali čtyři, dnes zbyla sama. „Filosofii jsem šla studovat spíše pro potěchu duše. Lákalo mě, že ji spousta lidí považuje za divný obor,“ vzpomíná. Často si lidé myslí, že kdo jde studovat filosofii, najde odpovědi na důležitá životní otázky. Tak to ale úplně není. „Zjistíte, že vám filosofie dá ještě více otázek, než odpovědí. Jde o to, že vás naučí přemýšlet a najít si odpovědi sám,“ říká a jako správný filosof pečlivě přemýšlí, než zvolí vhodné slovo. „Člověk se naučí, jak vystavět argument, aby měl smysl a nebyl založen jen na emocích.“ V dnešní době nenahraditelná dovednost! Absolvujete logiku, metafyziku, filosofii přírody, fenomenologii, musíte si zvyknout na specifický jazyk filosofických textů. Chvilí to trvá. Ale pak můžete přemýšlet třeba o tom, co je bytí. „Člověk by řekl, že nad takovými věcmi vůbec nemá cenu uvažovat, že je to ztráta času. A přitom jsou tu lidé, kteří na tom postaví svůj profesní život. Věnují se třeba tomu, co je to NIC, což mi také ze začátku přišlo trochu ulítlé,“ směje se. A jaké si sama klade otázky? Zajímá ji propojení filosofie s teologií, důkazy boží existence. Co je pro teologa hotová věc, s tím se filosof nespokojí. „Ze začátku mě štvalo, že musím obhajovat a dokazovat něco, o čem jsem přesvědčena, ale pak jsem

to začala brát jako výzvu. I teologie přece potřebuje filosofické argumenty,“ míní. Učitelé na fakultě jsou prý nadšení z dotazů a mají rádi, když studenti věci zpochybňují. „Hodiny jsou hodně individuální a spíše na kolegiální úrovni. To je mi sympatické,“ říká.

OD SCHOLASTIKY KE ŠPANĚLSKÝM REKLAMÁM

Filosofie je podle Magdaleny Machulové pro život nesmírně obohacující. „Budete mít velký rozhled, hodně načteno, vnitřní disciplínu. A jsem přesvědčená, že z vás studium filosofie udělá vyzrálejšího a lepšího člověka,“ má jasno. Současná filosofie ji ale přijde povrchní a málo originální, raději má středověkou a antickou. Její rozlitaná mysl a touha zkusit nové věci jí trochu komplikují i výběr bakalářské práce. Nejprve chtěla psát o filosofických argumentech v apologetice, pak se spíše přiklonila k vášním u Tomáše Akvinského, nakonec ji ale zlákalo málo probádané téma španělské scholastiky. Má k tomu potřebnou jazykovou vybavenost, navíc pobývala v rámci Erasmus+ v Salamance, která byla významným centrem španělské scholastiky. V létě absolvovala intenzivní kurz živé latiny v Římě, i to se jí teď bude hodit pro překlady středověkých textů. Na Filozofické fakultě píše naopak bakalářskou práci na velmi současné téma – zkoumá totiž polyfonii v dialogických textech. „Budu analyzovat různé španělské reklamy a slogany a sledovat, jakým způsobem určité textové a syntaktické prvky působí na člověka.“ Má vizi, že studium na obou fakultách dotáhne až do doktorátu, i za cenu dočasného přerušení jednoho z nich. Svoji budoucnost by nejraději viděla na akademické půdě. „Baví mě se neustále vzdělávat. Klidně budu učit španělštinu a do toho dál studovat filosofii. Nebo začnu studovat další bakalářský obor,“ dodává přesně v souladu se svým životním přístupem. ●

Text: Miroslav Vlasák

Foto: Aleš Motejl

NECHYBÍ SESTRY, ALE NIŽŠÍ ZDRAVOTNICKÝ PERSONÁL

I když upřímně fandí všem fakultním oborům, k jednomu má přeci jen bytostně blízko. S bývalou zdravotní sestrou, dlouholetou prodělkankou pro studium a od února děkankou Zdravotně sociální fakulty Ivanou Chloubovou jsme si povídali o profesi, kterou dříve či později potřebuje každý z nás.

Začnu otázkou, na kterou se vás ptá asi každý. Potřebuje zdravotní sestra vysokoškolské vzdělání?

Určitě. Vezmu to podle sebe. Sama jsem absolventkou střední zdravotnické školy, maturovala jsem v roce 1988. Pracovala jsem tehdy na lůžkovém oddělení českobudějovické nemocnice a požadavky na práci sestry byly jiné, než jsou dnes. Mění se nejen přístrojové vybavení, ale i zdravotní gramotnost pacientů. Dnes si spoustu informací sami dohledají na internetu a postaví sestru před otázku, na které musí umět reagovat. Pacient je zkrátka v jiné roli, než byl v osmdesátých letech. Tehdy byl pasivním příjemcem péče, dnes je dobře informovaný a často spolurozhoduje o tom, jak bude postupovat jeho léčba. Proto musí být i sestra lépe informačně vybavená, než byla dříve.

No vidíte. A přesto si asi stále dost lidí myslí, že sestra jen převleče postel, napíchne žílu a zapíše do počítače.

Dříve byla sestra opravdu jen pomocnicí lékařě. Dnes je to na vyrovnané partnerské úrovni. Proto je vyšší stupeň vzdělání nezbytný. Tlak na zdravotníky je čím dál větší - sestra musí být nejen odborně připravená, ale i sociálně zralá. Vnímám to i u našich studentů, když se s nimi setkám v prvním ročníku a pak vidím obrovský posun po třech letech. Neobhajují vysokoškolské vzdělávání proto, že na téhle půdě sama působím. Kdo mě zná, tak ví, že bych neměla nejmenší problém vrátit se zpět do zdravotnické praxe. Jsem zkrátka

bytostně přesvědčena, že vzdělávání zdravotnických pracovníků patří na vysokoškolskou úroveň.

Změnila se i role mezi sestrou a ostatními zdravotnickými pracovníky?

Ano, dnes hovoříme o multidisciplinární péči. Když jsme před lety dostali na oddělení první infuzní pumpu, jen několika z nás primář dovolil se jí vůbec dotknout. Dnes je přítom naprosto základním vybavením každé jednotky. Lékař se v dnešní době musí spolehnout, že sestra má takové dovednosti a znalosti, aby jejím informacím mohl věřit. A sestry si musí být jisté, že informace, které lékaři dávají, jsou opravdu správné.

Lékaře považujeme za polobohy v bílém. Myslíte, že jsou sestry dostatečně doceněné?

Myslím si, že se to zlepšuje, ale přeci jen prestiž sesterské profese není tak vysoká jako u lékařů. Tak to vždy bylo a bude. Člověk mnohdy práci sester ocení až jako pacient, když sám vidí, co vše musejí zvládnout. Včetně těch, v uvozovkách, podřadnějších prací, které by řada laiků nikdy dělat nemohla, protože jsou pro ně nedůstojné. A také fyzicky náročné. U zdravotnických profesí navíc člověk očekává nejen erudici a odbornost, ale i úsměv a vlídnost. Sestra je s pacientem v nejtěsnějším kontaktu. Je jakýmsi narázníkem, který by měl odhalit, co pacienta tíží a nechce se mu třeba úplně říct. Mnohdy jsou sestry důvěrníci lidí, zvláště u starších pacientů. Jde o navázání vztahu a důvěry.

Doktoři často hovoří o pracovním přetěžování. Předpokládám, že zdravotní sestra to nemá jinak.

Souvisí to s dobou. Nároky neustále rostou, nejen ty odborné, ale i administrativní, ke kterým patří různé písemné souhlasy pacienta. V dnešní době, kdy se medializují kauzy a za každým rohem může číhat žaloba, se musí zdravotník chránit. To je tlak, který ve finále může vygradovat v přetíženost.

Odcházejí sestry stejně jako lékaři za lepším do ciziny?

Tak houfně jako lékaři asi ne. Pamatuji dobu, kdy řada mých kolegyně na začátku devadesátých let odešla do zahraničí, zvláště tady v blízkosti hranic. Většinou z nich se zhroutily vztahy, protože rodina neunesla, že byly celý týden pryč. Já věřím v budování vztahů. Většina našich absolventů odchází pracovat na naše klientská pracoviště, z nichž největším je samozřejmě českobudějovická nemocnice. Pokud se jim už jako studentům líbí na praxi a jsou spokojeni s pracovním prostředím, pak mnohdy chtějí po škole na pracoviště rovnou nastoupit a nemají důvod hledat jinde. Vždy mi udělá radost, když mám informace od staničních a vrchních sester, že byly spokojené s našimi studentkami.

Je tedy zdravotních sester nedostatek, jak se tvrdí?

Problematika nedostatku sester je možná trochu uměle interpretovaná, protože nechybí ani tak sestry, jako spíše nižší zdravotnický personál. Sestry jsou nuceny dělat veškerou práci od vybalování prádla až po úklid lékárny. Tím pádem někdy raději odejdou pracovat do Rakouska, kde dělají opravdu jen tu kvalifikovanou práci a ještě za úplně jiné peníze. Samozřejmě se to liší podle konkrétních pracovišť. Někde potřebujete více nižšího zdravotnického personálu, například při péči o dlouhodobě imobilní pacienty, jinde, jako na jednotkách intenzivní péče, je zase třeba

vysoce kvalifikovaných úkonů a sestra tak nemůže zvládat vše. Jenže i když je personálu nedostatek, někdo to lůžko převléknout zkrátka musí. Přece nenechám pacienta sedět na chodbě. Sesterská povaha je taková.

Když jste zmínila sesterskou povahu, co vás vlastně přivedlo k téhle práci?

Vždycky jsem chtěla pracovat s lidmi, nejlépe jako učitelka na prvním stupni. Už jako holka jsem si hrála na školu a snila, že budu učit prvňáčky. Asi ve čtrnácti letech, když jsem byla v osmé třídě, jsem zjistila, že sesterská profese by pro mě mohla být tím pravým. Možná mě k tomu trochu nasměrovali rodiče, i když ve zdravotnictví nepracovali. Věděla jsem, že chci někomu pomáhat a být platná. Až později jsem si uvědomila, že léčí nejen ruce, ale i úsměv a slovo. Nikdy jsem svého rozhodnutí stát se sestrou nelitovala.

Učitelé a zdravotní sestry mají jedno společné. Lidé jejich práci chápou trochu jako poslání. Nerada označuji sesterskou profesi jako poslání-

ní. I sestra si na chleba vydělat musí a má právo požadovat více peněz. Ale ano, měla jsem kolegyně, které byly výborné při administrativní práci na inspekci, byly manuálně zručné a precizní, přesto bych nechtěla, aby ošetřovaly moje příbuzné. Naše učitelka na střední nám říkala, abychom se k pacientům chovali tak, jak bychom chtěli, aby se oni chovali k nám. Postupem let jsem tuhle její větu upravila: Chovej se k lidem tak, jak bys chtěla, aby se chovali k tvým dětem. Měla jsem i kolegyni, která nebyla tolik manuálně zručná, nedržela krok s novými technologiemi, ale kdykoliv byla ochotná sedět s pacienty na lůžku, držet je za ruku a mluvit k nim. Čím jsem starší, tím více si uvědomuji, že některé sestry jsou sice odborně zdatné, ale vidí pacienta jen v číslech, která jsou na monitorech. A pak jsou ty, které mají poslání a péči v srdci. Samozřejmě, optimální je, když to jde ruku v ruce.

A jsme u holistického, tedy celostního, přístupu k pacientovi, na kterém je vaše fakulta založena.

Přesně tak. Je třeba vnímat pacienta široce, vidět souvislosti. To je další důvod, proč jsem přesvědčená, že vysokoškolské vzdělání má v této oblasti smysl. Nepřipravujeme sestry jen k manuálním dovednostem, protože měření tlaku a odběr krve zvládne téměř každý. Snažíme se, aby naši studenti byli empatictí, pokoušeli se citlivou komunikací proniknout k pacientům, navázat s nimi vztah důvěry, protože to je základ úspěšné léčby. Pacienta nelze vnímat jen skrze nemoc, musíte se zajímat o rodinné vztahy a prostředí, ze kterého pochází.

Pracovala jste skoro deset let v českobudějovické nemocnici, pak vás zlákal akademické prostředí. Proč?

Toužila jsem se dozvědět o ošetřovatelství něco víc. Zkraje devadesátých let jsem začala studovat pražskou filozofickou fakultu, kde byl tenkrát studijní obor Ošetřovatelství –

pedagogika. Tam jsem se poprvé dozvěděla o holistickém pojetí péče. Asi jsem také cítila, že bych se ráda vrátila k tomu, po čem jsem jako holka prahla, tedy k učitelství. Začala jsem učit na střední zdravotnické škole, kde jsem se setkala s paní profesorkou Tóthovou (*předchozí děkanka Zdravotně sociální fakulty Valérie Tóthová, pozn. aut.*) a odtud už vedla cesta na Zdravotně sociální fakultu.

Když se podíváme na české vysoké školy, najdeme na nich fakulty zdravotních věd nebo zdravotních studií. Zdravotně sociální fakulta je ale celorepublikový unikát.

Pokud jste otevřel otázku holismu, pak má tohle propojení jasný význam. Zdravotníci vnímají, že pro zdárnou holistickou péči je třeba dalších odborníků. Zvláště, když je trendem posledních let podpora domácí péče. Teď máme nově akreditovaný bakalářský studijní program Zdravotně-sociální péče, který koresponduje s dříve akreditovaným oborem Rehabilitační, psychosociální péče o postižené děti, dospělé a seniory. Absolvent získává dvě způsobilosti dané zákonem – sociálního pracovníka a zdravotnického pracovníka. Stejně tak by někdo mohl zapochybovat, jestli k nám na fakultu patří bezpečnostní obory. Ale krizové řízení je také jedním z prvků integrovaného systému.

Sociální oblasti se na naší univerzitě věnuje i Teologická fakulta. Konkuruje si, nebo se spíše doplňujete?

Jsem přesvědčená, že obě fakulty vědí, kde je těžiště jejich práce a dělají ji dobře. Určitě se v některých oblastech protínáme, ale nejedná se o střet. Teologická fakulta se spíše věnuje sociální práci orientované k charitativní péči, my zase více spolupracujeme se zdravotnickými zařízeními.

Populace stárne a domovy seniorů už teď avizují, že jim chybí personál. Sledujete trendy, abyste vychovávali odborníky pro budoucnost?

Přípravy nových akreditací tyto trendy přímo kopírují. Máme informace z terénu i z ministerských sfér o tom, jaký vývoj ve společnosti pravděpodobně nastane. Připravujeme studenty tak, aby se i za 5 nebo 10 let byli schopni v nově pojaté sociální práci orientovat. Ve zdravotnictví je trendem snižovat délku hospitalizace, což vede k posilování role zdravotnických pracovníků v primární komunitní péči. Proto připravujeme absolventy tak, aby mohli pracovat samostatně nejen v nemocnici, ale i v domácím prostředí. Když sestra přijde s kufříkem do domácí péče a musí pružně reagovat na to, co jí v domácím prostředí čeká, musí více improvizovat než v nemocnici, která poskytuje veškeré materiální zázemí.

Studenti českých vysokých škol si občas povzdechnou nad nedostatkem praxe v průběhu studia. To u vás ale asi nehrozí.

Když se znovu vrátím k oboru Všeobecná sestra, studenti zde mají 2 300 hodin kontaktní praxe a 2 300 hodin výuky. Skutečně půl na půl. A je to opravdu povětivá osmihodinová denní práce. Všeobecné sestry nebo zdravotničtí záchranáři mají mezi prvním a druhým ročníkem sedm týdnů odborné praxe, mezi druhým a třetím ročníkem také sedm týdnů. Studenti tak mají pouhých 14 dní prázdnin! Podle nás je ale počet hodin adekvátní. Všeobecná sestra musí projít všemi provozy, od interny až po dětské oddělení, a to zkrátka do méně hodin neposkládáte. To samé platí pro sociální pracovníky, buď jsou v terénu, nebo na úřadech. Nemůžeme učit teorii odříznutou od praxe, je třeba teoretické poznatky umět aplikovat. K tomu nám od příštího roku obrovsky pomůže i simulační centrum pro zdravotnické obory, ve kterém navodíme reálnou atmosféru zdravotnického zařízení.

Pro lékaře asi podobná simulační centra už fungují, ale pro zdravotnické pracovníky je to unikát, že?

Bude to první simulační centrum pro nelé-

kařské zdravotnické obory. I když máme už teď dobře vybavené učebny s pomůckami pro manuální dovednosti, simulační výuka jde ještě dál. Umožní nasimulovat co nejvíce situací ještě předtím, než se student dostane ke skutečnému pacientovi. Modely jsou nepředvídatelné, reagují na situace třeba pocením, třesem nebo zvuky bolesti, takže pro studenty je to příprava na stresovou situaci. Navíc budou při výkonu snímání kamerami, takže půjde o skvělou sebereflexi a díky audio přenosu a jednosměrnému zrcadlu je budou moci ostatní studenti sledovat a analyzovat.

Co všechno simulační centrum nabídne?

Standardní pokoj, pokoj intenzivní péče, jako je na ARO, bude tam sanitka a porodní sál pro porodní asistentky. Primárně simulační centrum využijí všeobecné sestry, porodní asistentky, zdravotničtí záchranáři, ale i fyzioterapeuti nebo radiologičtí asistenti. Bude ale přístupné i studentům sociálních oborů, pokud by chtěli využít možnosti natáčení kamerami a jednosměrného zrcadla, vyzkoušet chování studentů při komunikaci nebo zátěžové situaci, třeba nácvik s agresivním nebo dezorientovaným klientem. ●

Text: Miroslav Vlasák

Foto: Aleš Motejl

Mgr. Ivana Chloubová, Ph.D., po absolvování Střední zdravotnické školy v Č. Budějovicích v roce 1988 nastoupila jako sestra u lůžka na neurochirurgické oddělení českobudějovické nemocnice. Po studiu oboru Ošetřovatelství – pedagogika na FF UK v Praze působila na SZŠ a VOŠ zdravotnické v Č. Budějovicích, od roku 2004 zahájila pedagogickou činnost na ZSF JU. Od února 2011 byla proděkanou pro studijní a sociální záležitosti. Je vdaná, má tři dospělé děti. Nejraději relaxuje s rodinou doma na zahradě nebo v divadle a na koncertě vážné hudby.

30 LET OD SAMETOVÉ REVOLUCE

Celá republika si v listopadu připomíná třicáté výročí sametové revoluce. Jaké akce se uskuteční na Jihočeské univerzitě?

Oslavy na univerzitě začnou už v úterý 8. října, kdy v rámci zahájení akademického roku zahraje kapela Spirituál kvintet. Tento legendární soubor v příštím roce po neuvěřitelných šedesáti letech působení na hudební scéně ukončí svoji činnost, takže máte jednu z posledních možností, jak jej vidět, navíc zdarma. Koncert začíná v 18 hodin před budovou Auly JU (Bobík), ještě předtím zahraje od 16:30 kapela Epydemye. Po celý říjen a listopad bude probíhat oblíbený cyklus přednášek Akademické půlhodinky, ve kterém osobnosti akademického života představují zajímavá témata široké veřejnosti.

Ve středu 13. listopadu se v kampusu koná akce 30 let od sametové revoluce, kterou pořádá Studentská unie JU a spolek Mili-on chviliek. „Plánujeme setkání studentů

a pietní akci před rektorátem JU. Pak se přesuneme do Kampy, kde bude připravena výstava a vernisáž,” říká Jana Velhartická ze Studentské unie JU. Akci doprovodí koncert kapel Youthful indiscretion a Strong coffee. O den později, 14. listopadu, se ve studentském klubu Kampa uskuteční podvečerní debata nejen s pamětníky listopadových událostí, ale také se studenty na téma aktuálního politického dění. Poté až do 17. 11. naváže festival připomínající důležitost svobody a lidských práv Budějovický manifest.

Také Pedagogická fakulta JU k oslavám 17. listopadu 1939 a 1989 pořádá několik akcí, které probíhaly a budou probíhat v několika vlnách. Těsně před zahájením akademického roku - v pátek 27. 9. 2019 – se uskutečnila Zlatá promoce pro absolventy fakulty z roku 1969. V úterý 12. listopadu bude v Galerii D9 otevřena výstava „Srdce jako symbol 2“, která naváže na stejnojmennou výstavu z minulého roku a na slavnostní vernisáži přivítá jako hosta bývalého disidenta, jednoho ze zakladatelů Občanského fóra, dnes novináře a pedagoga Jana Urbana. Oslavy budou uzavřeny 27. listopadu divadelním představením známého souboru Continuo.

Oslavy 30 let svobody v Českých Budějovicích jsou nabitě událostmi. Vrcholem je Vzpomínka na podzim 1989, kterou organizuje město České Budějovice ve spolupráci s Jihočeskou univerzitou 17. listopadu na náměstí Přemysla Otakara II. V průběhu celého listopadu je připravena řada výstav, happeningů, debat a koncertů. ●

Text: Miroslav Vlasák

ČTVRTÁ SEZONA KAMPY – TRADICE I NOVINKY

Univerzitní studentský klub Kampa oslavil třetí narozeniny a v nadcházející čtvrté sezóně přináší kromě osvědčených akcí také řadu novinek jak v programu, tak v nabídce.

Základní struktura programu se nemění – v pondělí hudební akce, v úterý cestovatelské přednášky, ve středu a ve čtvrtek studentské, univerzitní a speciální akce. „Přidáváme však několik novinek. Přes léto jsme s podporou Magistrátu města České Budějovice uspořádali festival Léto na Kampě, kdy jsme o sobotách pořádali koncerty s open grillem a Čtyrákem, který běžně čepujeme jenom v úterý. Jelikož se myšlenka open grill – tedy přinese si vlastní jídlo a připravte si ho u nás, zalíbila, budeme v ní pokračovat i na podzim, tentokrát však v úterý, které více vyhovuje studentům. Klasické Čtyrácké úterý tak doplní grilovačka podle vlastního přání – hned od začátku semestru a dokud to dovolí počasí,“ uvedl dramaturg Kamy Petr Znoj.

„Také jsme se domluvili s univerzitním pivovarem Čtyrák, že jejich pivo budeme čepovat v sobotu i nadále. Přidali jsme jednu pípu, takže každý den mohou naši hosté kromě budvarských ležáků – klasické dvanáctky nebo nové hořké jedenáctky s označením 33 (podle jednotek hořkosti) – ochutnat nějaký pivní speciál. Buď z minipivovarů, s nimiž Budvar spolupracuje, nebo právě Čtyrák,“ upozornila provozní Kamy Ludmila Cinková.

Novinkou bude letos na Kampě hospodský kvíz, ve kterém si můžete ověřit své vědomosti v nejrůznějších tématech. „Uvažovali jsme o něm už dlouho, ale bylo těžké najít pravidelný blok v programu, který by vyhovoval jak studentům, tak místním stálým

hostům. Nakonec se kvíz bude konat každou neděli od 19 hodin, přičemž začínáme 20. 10.,“ dodal jednatel Kamy Milan Brabec.

Z akcí, které byste si na podzim na Kampě neměli nechat ujít: Budějcký LIFE fest (9. 10.), nejen veganský food festival, Univerzitní kvíz se SUJU (10. 10.), festival Kampus žije (15. a 16. 10.) na kterém zahraje i skupina Mucha, tradiční Halloween party (21. 10.), hudební a divadelní Benefici pro Sergeje (23. 10.) nebo Rybářské slavnosti (2. 11.).

Ve středu a ve čtvrtek (13. a 14. 11.) si Kampa ve spolupráci se Studentskou unií JU připomene 30. výročí sametové revoluce, na které až do 17. 11. naváže festival Budějovický manifest připomínající důležitost svobody a lidských práv. ●

VZDĚLÁVAT SE A NEBÁT SE INOVACÍ

Už pět let hospodaří podnik ZD Krásná Hora, a. s., na pronajatém bývalém školním zemědělském podniku Zemědělské fakulty JU.

Obec Krásná Hora leží v kopcovité oblasti středního Povltaví, nedaleko Sedlčan. Zdejší zemědělské družstvo se v roce 1992 transformovalo z bývalého JZD Krásná Hora, tehdy s výměrou cca 1 800 hektarů. Dnes již úspěšný podnik hospodaří na více než pěti tisíci hektarech, z toho 750 hektarů vlastní, ostatní si pronajímá. Zaměstnává přibližně 180 lidí a hodnota majetku společnosti je více než 650 milionů korun. Už čtyřicet let stojí v jeho čele předseda Jiří Zelenka, který před dvěma lety převzal ve Španělském sále Pražského hradu prestižní ocenění Manažer čtvrtstoletí v oblasti zemědělství.

PŘEBÍRALI KRACHUJÍCÍ DRUŽSTVA

Čtyřiasmdesátiletý Jiří Zelenka přitom neměl cestu k zemědělskému vzdělání jako syn sedláka jednoduchou. „Po maturitě jsem nedostal doporučení na vysokou školu zemědělskou v Praze. Tu jsem si dodělal až dálkově ve svých čtyřiceti letech,“ říká

a dodává, že jeho snem byl ve skutečnosti tělovýchovný institut. O tom ale jeho otec nechtěl ani slyšet. Po vojně se stal zootechnikem v Krásné Hoře a té už zůstal profesně věrný. Předsedou družstva se stal v revolučním roce 1989. A zatímco mnoho neefektivních zemědělských družstev po převratu a transformaci na tržní prostředí krachovalo, Krásná Hora prosperovala. „Podnik byl stabilizovaný, neřešili jsme problémy s restitucemi. Lidé tu měli práci, slušně vydělávali. Proč tedy rušit něco, co funguje? Stačilo provozy rekonstruovat a modernizovat,“ říká a dodává, že budování velkochovů bylo jedním z mála pozitiv, které minulý režim v oblasti zemědělství přinesl. Jeho cílem bylo vybudovat moderní zemědělský podnik se špičkovými technologiemi šetrnými k životnímu prostředí. Krásná Hora postupně přebírala krachující podniky v kraji, v roce 2003 se z ní stala akciová společnost. Asi nejvýznamnějším spojením byla v roce 2005 fúze s akciovou společností v sousedních Petrovicích. „Petrovice jsou dnes ukázkovou farmou, kde jsme investovali sto dvacet milionů korun jen do živočišné výroby,“ upozorňuje. Dnes se sem jezdí dívat lidé z celého světa. V Krásné Hoře dokonce pořádají dny otevřených dveří pro veřejnost. „Zemědělství se musí více propagovat, nemá dnes příliš dobrou pověst. Loni jsme tu měli asi osm set dětí a některé městské jsou vám schopny říct, že mléko se vyrábí v supermarketu,“ kroutí hlavou.

JSME ŠPIČKOU V DOJIVOSTI

Jiří Zelenka je velkým propagátorem velkochovů mléčného skotu. Paradoxně v době,

kdy se jej chovatelé kvůli nerentabilitě spíše zbavují. „Jen ekologické zemědělství tenhle národ zkrátka neuživí, i když mu fandím,“ má jasno. Živočišná výroba, hlavně chov dojného skotu, hraje v družstvu prim. Je tu ustájeno asi patnáct set dojnic a podnik ročně dodá do mlékárny přes patnáct milionů litrů mléka. „Uvědomte si, že Česká republika má užitek, kterou nám závidí celý svět. Jsme dnes v dojivosti čtvrtí v Evropě po Švédsku, Dánsku a Holandsku,“ tvrdí. Za posledních deset let družstvo zrekonstruovalo stáje, aby odpovídaly moderním požadavkům a welfare zvířat. Z nových technologií předseda zmiňuje třeba takzvané žvejkometry. Díky nim ví zootechnici o krávé dvacet čtyři hodin denně prakticky vše. Údaje vidí v mobilu. Mimochodem, software k evidenci zvířat byl vyvinut ve spolupráci s Jihočeskou univerzitou. Hodně se tu dbá na neustálé vzdělávání, od manažera až po zootechnika. „A hlavně se nebát se inovací. Jako manažer musím mít jasný cíl a vizi, kam chci podnik dovést. Nemůžu klikovat. Jak jednou provoz v živočišné výrobě zrušíte, už ho neobnovíte. Nebudete mít lidi, těch kvalitních je nedostatek. I traktorista už dnes musí umět pracovat s GPS, znát nové technologie,“ říká. Jako správný zemědělec zjihne, když se urodí krásná kukuřice nebo když na výstavě uspějí krávy zde šlechtěného červenostrakatého skotu. Dokáže se ale i rozohnit. To když se mluví o evropských dotacích, potravinové nesoběstačnosti, dovážení mléčných výrobků ze zahraničí, nešetrného zabírání zemědělské půdy pro stavbu supermarketů nebo přehnané paniky kolem genetické modifikace rostlin. „A mimochodem, víte, že topit obilím je dnes levnější než topit uhlím? To je přece šílené,“ nechápe. Za prioritu ale jednoznačně považuje zadržení vody v půdě. To je prý tikající bomba v zemědělství. Jeho společnost dělá všechna možná opatření, aby drahocenná voda z polí neodtékala.

ŠKOLNÍ PODNIK PROŠEL REKONSTRUKCÍ

V roce 2014 si ZD Krásná Hora pronajalo bývalý školní zemědělský podnik Zemědělské fakulty JU. „Šlo nám hlavně o pole. Potřebovali jsme si udělat kukuřici na zrno, protože máme silnou živočišnou výrobu a dvě bioplynové stanice. Nakonec se ukázalo, že pH půdy není optimální a příliš nefungovaly ani meliorační odvodny. Ty jsme opravili, investovali jsme do vápnění půdy a výnosy se obrovsky zlepšily. Letos už jsme měli 160 hektarů špičkové kukuřice. Zkoušíme i čtyři hektary sóji,“ popisuje první úspěchy. Rekonstrukcí prošla i školní farma v Haklových Dvorech. „Všechny stáje jsou předělané, postavili jsme halu pro skladování obilí. Bohužel jsme museli zrušit dojně krávy, není, kdo by se jim věnoval.“ Živočišnou i rostlinnou výrobu tu dnes zajišťují pracovníci společnosti. Studenti fakulty sem zatím na praxi nechodí, ale dvakrát do roka jezdí na exkurze přímo do Krásné Hory, kde si prohlédnou podnik a besedují o živočišné výrobě. Mohou tu i psát bakalářské a diplomové práce. „Dokonce u vás na fakultě studují tři kluci od nás, kterým platíme stipendium,“ dodává Zelenka, který má k Českým Budějovicím osobní vztah - provdala se tam jeho dcera a vnuk hraje hokej za Motor. ●

Text: Miroslav Vlasák

Foto: Aleš Motejl

TŘI NOVÉ BAKALÁŘSKÉ OBORY

Ekonomická fakulta nabízí od zimního semestru tři nové bakalářské studijní programy, které letos získaly institucionální akreditaci.

EKONOMIKA A MANAGEMENT

Spojením dvou největších oborů na Ekonomické fakultě, tedy Řízení a ekonomiky podniku a Obchodního podnikání, vznikl bakalářský program Ekonomika a management. Ten připravuje budoucí podnikové ekonomy a manažery kvality, obchodu nebo provozu, ale i ty, kdo by chtěli řídit svůj vlastní podnik. Skladbou předmětů a jejich obsahem vychází program z potřeb praxe a reaguje mimo jiné na požadavky související s přípravou studentů pro nově se rozvíjející koncept Průmysl 4.0. Předností programu Ekonomika a management je možnost získání profesních certifikátů Manažer kvality - junior a Specialista CSR – junior ve spolupráci s Českou společností pro jakost a také vyzkoušení si samostatného podnikání v rámci předmětů Firma I, II. „Ve druhém ročníku navíc studenti absolvují čtyřtýdenní praxi přímo v podniku, kterou organizuje naše Kariérní centrum,“ doplňuje proděkan-ka pro rozvoj a vnější vztahy Zuzana Dvořá-

ková Líšková. Program je možné studovat v prezenční i kombinované formě.

MANAGEMENT REGIONÁLNÍHO ROZVOJE

Druhým programem, který v květnu získal institucionální akreditaci, je bakalářský program Management regionálního rozvoje. Ten vychází ze stávajícího bakalářského studijního oboru Strukturální politika EU pro veřejnou správu a reflektuje aktuální požadavky Ministerstva pro místní rozvoj a krajských úřadů na absolventy uplatnitelné v managementu regionálního rozvoje. „I proto jsme do výuky zahrnuli předměty, jako je eGovernment nebo Veřejné zakázky. Výuku budou zajišťovat odborníci z praxe, kteří stáli u zrodu služeb, jako je CzechPoint. Kdo jiný by mohl dát studentům lepší feedback,“ je přesvědčená Zuzana Dvořáková Líšková, která na Katedře regionálního managementu sama působí jako odborná asistentka. Oproti původní Strukturální politice EU nabídne nový studijní program více praxe, konkrétně dvanáct týdnů. Cílem je připravit absolventy pro administrativní i manažerské funkce ve státní správě, územní samosprávě a neziskových organizacích zaměřených na problematiku managementu regionálního rozvoje.

ANALÝZA V EKONOMICKÉ A FINANČNÍ PRAXI

Jako třetí byl v červnu akreditován bakalářský program Analýza v ekonomické a finanční praxi. Reaguje na poptávku firem, bank, pojišťoven a státní správy po absol-

ventech schopných analyticky přemýšlet, analyzovat data či riziko, provádět finanční analýzy či plánování. Program má za cíl připravit absolventy pro pozici analytika v obchodě, v bance či pojišťovně a ve státní správě. U studentů jsou budovány a rozšiřovány znalosti převážně z oblasti ekonomie, financí, analytických a statistických metod a managementu. Absolvent bakalářského programu se může v praxi uplatnit podle zvoleného zaměření buď jako analytik či konzultant v oblasti bankovnictví a pojišťovnictví (zaměření risk manažer), nebo jako analytik či konzultant v obchodě (zaměření business analytik) nebo jako analytik či konzultant ve státní správě a územní samosprávě (zaměření analytik ve státní správě).

TROJÍ DIPLOM Z FRANCIE A NĚMECKA

Třešničkou na dortu v nabídce je podle proděkanky Dvořákové Liškové navazující

magisterský studijní program Regional and European project management, který už popáté nabíral studenty prvního ročníku. Program je unikátní tím, že absolventi získávají takzvaný „joint degree“, tedy diplom ze tří univerzit. První semestr studenti stráví na Université de Bretagne Sud v bretaňském Lorientu, druhý na Westsächsische Hochschule v německém Zwickau a třetí na naší Ekonomické fakultě. Závěrečný čtvrtý semestr se studenti věnují praxi a psaní diplomové práce. Program je vyučován v angličtině a francouzštině a od studentů se tudíž očekává dobrá znalost obou jazyků. „Zaznamenáváme zvýšený zájem o tento přeshraniční obor i od studentů z Francie a Německa. Trojí diplom absolventům zajišťuje velmi dobré uplatnění na trhu práce,“ dodává proděkanka Dvořáková Lišková. ●

Text: Miroslav Vlasák

Foto: archiv EF JU

SETKÁNÍ S LAUREÁTY NOBELOVY CENY

Mladý fyzik Jiří Kratochvíl (30), vědec z Laboratoře fyziky plazmatu a nanotechnologií na Ústavu fyziky Přírodovědecké fakulty JU, se zabývá fyzikou nanočástic a nanostrukturovaných povrchů pro biolékařské aplikace. Je držitelem několika vědeckých ocenění, díky nimž se dostal do výběru 580 výjimečných mladých vědců z 89 zemí světa na prestižní setkání s 39 laureáty Nobelovy ceny v německém Lindau.

Jak se kandidáti na tak prestižní setkání vybírají?

Setkání s nositeli Nobelovy ceny je akce pro mladé vědce do věku pětatřiceti let. Kandidáty nejdříve nominují vědecké instituce na základě vědeckých, výukových i studijních výsledků. Pak následuje vyplňování mnohastránkových formulářů s publikacemi, konferenčními příspěvky, získanými cenami a podobně. Na základě těchto detailních životopisů vybere Akademie věd ČR ty nejlepší reprezentanty za Českou republiku. Zdaleka ale není vyhráno, protože nastupuje vědecká komise v Lindau, která výrazně redukuje počet kandidátů. Mimo jednotlivé státy mohou nominovat kandidáty také nositelé Nobelovy ceny, jeden z nich, Klaus von Klitzing mi sdělil, že nominoval kandidáty dva, z nichž pouze jeden prošel posledním kolem. Kromě nositelů Nobelových cen a studentů byla pozvána i hrstka excelentních hostů - setkal jsem se například s jedním z otců internetu Vintem Cerfem, který získal Turingovu cenu za TCP/IP protokol, a také s vynálezcem asymetrické kryptografie Martinem Hellmanem.

Se kterým nobelistou jste se na setkání nejlépe zapovídal?

Zajímavou diskuzi jsem měl například s Konstantinem Novoselovem ohledně uplatnění jím objeveného grafenu. S Williamem Phillipsem jsem si povídal o laserovém chlazení molekul, s Brianem Schmidtem jsme diskutovali

novou soustavu jednotek SI a s objevitelem oscilací neutrin Arthurem McDonaldeem jsme si popovídali nejen o českém a kanadském hokeji. Nejvíce jsem se však zapovídal na procházce ovocným sadem s Klausem von Klitzingem. Bavili jsme se o 2D materiálech a nanotechnologiích, o mém výzkumu tenkých vrstev, nebo o jeho objevu kvantového Hallova jevu. Zajímalo mě, jestli hned věděl, jak důležitý objev učinil. Profesor Klitzing odpověděl velmi nečekaně: „Vždyť jsem podobná data publikoval ještě dva roky předtím, kde jsem malé schody v grafu považoval za nedůležité, kdokoli se mohl na data podívat a získal by Nobelovu cenu místo mě.“

Kdo vám byl lidsky nebo profesně nejbliže?

Z nobelistů, se kterými jsem mluvil, mi byl lidsky nejbliže právě Klaus von Klitzing. Je to šoumen, který byl schopen při své přednášce několikrát rozesmát celý sál, zároveň je velmi skromný. Mimo jiné mi prozradil, že se na setkání jako mladý vědec hlásil a nebyl vybrán. Profesně jsem byl nadšený ze Stevena Chu, který sice dostal Nobelovu cenu za laserové chlazení, ale věnuje se multidisciplinárnímu výzkumu na rozhraní mezi fyzikou, chemií a biologií. Jeho současný výzkum je tematicky velmi blízký tomu mému, využívá fyziku nanočástic ke zkoumání biologických systémů. Momentálně zkoumá nanočástice pro bioaplikace a zároveň vyvíjí například novou metodu 3D ultrazvuku pracující na několika

frekvencích. Chce tak s její pomocí nahradit drahou magnetickou rezonanci. Když člověk poslouchá Chuovu přednášku, jen se diví, že na tohle ještě nikdo nepřišel.

Takže platí, že čím větší vědecká kapacita, tím skromnější a pokornější člověk?

Ano, protože takový člověk se nemusí přetvařovat. Hned poznáte, že se od něj můžete ledacos naučit. Skutečné kapacity klidně přiznají neznalost a nechají si ji vysvětlit. Nemusejí o sobě říkat, že jsou dobří a rozhodně se nepotřebují ničím chlubit. Takoví byli i nobelisté, se kterými jsem na setkání hovořil. Na druhou stranu nechci generalizovat, Nobelisté v Lindau nebyli za účast nijak honorováni, přijeli tedy jen ti, kteří se s námi setkat chtěli. Třeba Steven Chu, přestože byl nejdéle působícím ministrem pro energetiku americké vlády, působil velmi skromně. Když jsme s profesorem hledali místo k sezení při závěrečném pikniku, ostatní účastníci mu nabízelí místo na lavičkách, on si ale sedl raději pod strom na zem. Diskutovali jsme spolu možnosti použití plazmonických nanočástic pro sledování pohybu molekulárních motorů kinesinu a dyneinu.

Každé takové setkání člověka nakopne do další práce. Co přineslo vám?

Jsem velmi vděčný, že jsem dostal rozhled skrz celou fyziku, a to od těch nejlepších, zároveň jsem byl konfrontován s tím, kolik toho ještě nevím. Myslím, že jsem si odnesl představu, kam chci směřovat svůj budoucí výzkum. Nejdůležitější je nezůstávat u jednoho tématu moc dlouho, naučit se od schopných lidí co nejvíce různorodých vědeckých témat, metod a postupů, protože právě kombinace znalostí, kterou v hlavě nemá nikdo jiný na světě než vy, je klíčem k těm nejlepším objevům.

Potkal jste mnoho lidí, kteří změnili svět. Za co byste jednou mohl dostat Nobelovku vy?

Mnoho z nositelů Nobelovy ceny připisovalo svůj úspěch štěstí, kdy byli ve správný čas na správném místě. Zároveň je třeba být na tento moment připraven, jak otevřenou myslí, tak znalostmi. Žádný z nobelistů, se kterými jsem mluvil, nedělal vědu kvůli tomu, aby dostal jakoukoli cenu. Steven Chu mi dokonce řekl, že by raději cenu dostal za něco vědeckějšího, než za technologii laserového chlazení. Já dělám vědu proto, že mě zajímá, jak funguje svět, v mém případě nanosvět. Vždy, když dojdou s některou z mých otázek na hranici lidských znalostí, musím tyto hranice posunout, abych se dozvěděl víc. Samozřejmě bych byl rád, aby ten posun byl v budoucnu prospěšný nejen pro mě, ale i pro lidstvo. To, jestli skutečně bude, ukáže čas. Ale myslím, že dobrý objev z relativně neprobádané kombinace oborů fyziky, biologie, chemie a nanotechnologií by šanci mít mohl. ●

Text: Miroslav Vlasák

Foto: archiv Jiřího Kratochvíla

<< Jiří Kratochvíl (vpravo) s nobelistou Klausem von Klitzingem.

PĚSTUJÍ ZELENINU S POMOCÍ RYB

Akvaponie je systém produkce potravin, který spojuje chov ryb a pěstování rostlin bez půdy. Má velký potenciál a může přispět k řešení globálních problémů lidstva. Na Fakultě rybářství a ochrany vod letos vybudovali akvaponický skleníků. Experimenty, které v něm výzkumníci provádějí, napomůžou k tomu, aby se tato technologie mohla ve větší míře využívat co nejdříve.

Vstupujeme do rozměrného skleníku v areálu univerzitního kampusu. Můj průvodce Jan Mráz z Fakulty rybářství a ochrany vod, který s myšlenkou vybudovat akvaponický skleníků přišel, ukazuje na čtyřmetrové rostliny pnoucí se až ke stropu. „Tyhle okurky nám tu takhle narostly za čtrnáct dnů,“ poznamenává. Prohlíží si ostatní výpěstky. Stonky, ze kterých tři okurky, záhony s bazalkou, rajčata sklizená do úhledných hromádek. Prostě zahradníkův sen. Sen, který je už na řadě míst skutečností. A to bez špetky hlíny a navíc – s pomocí ryb.

Tohle všechno je možné, protože jsme se ocitli v říši akvaponie. Jedná se o systém, který spojuje chov ryb s pěstováním rostlin bez půdy. Využívali ho na svých rýžových polích již staří Číňané. V sedmdesátých letech minulého století pak začali vědci v Austrálii a Karibiku vyvíjet akvaponii moderního typu. Název vznikl spojením dvou termínů. Akvakultury, což je řízený chov ryb, a hydroponie, neboli pěstování rostlin v médiu jiném než je půda. Vytváří se koloběh, v němž ryby a rostliny koexistují v oboustranně výhodné symbióze.

Celé by to ale nefungovalo bez třetí složky, bez bakterií. „Jeich úkolem je přeměnit odpadní látky z ryb, jako je například amoniak, který vylučují ryby žábami, na dusičnany,“ vysvětluje Mráz. To je úkol tak zvaných nitrifikačních bakterií. Další druhy bakterií pak rozbíjejí pevné složky rybích exkrementů

a rozkládají je na minerály a další látky. To vše se pak formou kapénkové závlahy rozvádí k rostlinám. Ty jsou usazené v různých inertních materiálech nebo v polystyrénových deskách s kořeny volně splývajícími do vody. „Je to systém, který napodobuje přírodu,“ objasňuje Mráz, který je na fakultě vedoucím Laboratoře výživy. „Žádný odpad, všechno se využije. A navíc, rostliny vodu vyčistí a oxid uhličitý, vyprodukovaný rybami, přeměňují na kyslík,“ dodává. Protože se většina vody prostřednictvím rostlin vypaří, novou získávají odběrem vody dešťové. Soustava slunečních kolektorů a tepelných čerpadel činí spolu s rozvinutými technologiemi monitoringu a řízení celý provoz skleníku maximálně ekologickým.

Nejobvyklejšími plodinami, které se v akvaponii pěstují, jsou papriky, okurky, rajčata, bylinky nebo různé saláty. Na některých severoamerických univerzitách ale i konopí. Před škůdci je chrání různé druhy vosiček a dalšího hmyzu, které ve skleníku vědci záměrně odchovávají. A plodiny se jim za to odvděčují, rostou tu přímo před očima, rychleji než na „normálním“ poli.

Co se týče chovaných ryb, nejčastějšími druhy jsou tilapie nebo sumeček africký, kterého využívají i jihočeští vědci. „Jsou to blbuvzdorné ryby, které vydrží všechno,“ směje se Mráz. Na Fakultě rybářství a ochrany vod ale mají odborníků na chov ryb dost. A začínají být i tuzemskou jedničkou v pro-

vozování akvaponií. „V Čechách akvaponie tak intenzivně jako my nedělá nikdo. Naším cílem není vyprodukovat co nejvíc zeleniny, ale provádět experimenty, které učiní tuto technologii komerčně výhodnou a zajímavou pro byznys,“ objasňuje záměry jihočeských výzkumníků. Některé firmy už se do akvaponií pustily, ale často zkrachovaly. Chybělo jim know-how a hlavně data. Právě ty se snaží v univerzitním skleníku získávat. „Zkoušíme například některé přírodní insekticidy a sledujeme jejich účinek na ryby a bakteriální kultury. Další projekt je zaměřený na hledání ideální rovnováhy mezi rybím krmivem, které do systému vstupuje, a množstvím a kvalitou získané výživy pro rostliny,“ vysvětluje. Každý takový detail totiž může rozhodnout o konečné efektivitě akvaponií. Ty by jednou mohly přispět třeba k řešení nedostatku potravy pro stále početnější lidstvo. „Můžete ji postavit kdekoli,“ dává se šestatřicetiletý Mráz do vyjmenovávání jejich předností. „V poušti nebo třeba v centru města,“ říká a líčí své zkušenosti z nizozemského Haagu. „V centru tam proměnili část výškové budovy

v akvaponii. Získávají tak čerstvou zeleninu, kterou ještě ten den zkonzumují. To není jako rajče, které si v zimě koupíte v obchodáku. Dovezené z ciziny, nezralé, postříkané chemií a bez chuti,“ libuje si.

Výhod má ale akvaponie mnohem víc. Oproti klasickému hospodaření na poli je desetkrát méně náročná na vodu. Neprodukuje odpady ani skleníkové plyny, řeší dnes velmi aktuální problémy s nedostatkem kvalitní půdy. Nepoužívají se v ní umělé pesticidy, které zamožují povrchové a podzemní vody, a řeší i nedostatek některých živin.

Jan Mráz předpokládá, že do deseti let budou mít zájemci o akvaponie dost informací na to, aby do nich mohli investovat a rozjet je ve velkém. Sám se ještě má co učit. Rozumět akvaponiím, to znamená rozumět širokému spektru vědních disciplín od chovu ryb přes pěstování rostlin až po IT technologie. Naštěstí v Evropě už existuje široká platforma vědců, kteří si předávají poznatky, a posouvají tak převratnou metodu dopředu. ●

Text: Miroslav Boček

Foto: Aleš Motejl

DĚJINY VENKOVA NABÍZEJÍ MÁLO PROBÁDANÁ TÉMATA

Absolventka historie a archivnictví Markéta Skořepová pracuje už devět let v Muzeu Vysočiny v Pelhřimově, přitom stále zůstává v kontaktu s domovským Historickým ústavem FF JU. Jednou týdně tam vyučuje seminář k dějinám 19. století, gender history, výběrové přednášky a také muzeologii.

Patchworkové rodiny, rozvody, nevlastní rodiče. Pokud se domníváte, že jsou to jevy ryze moderní, Markéta Skořepová vás vyvede z omylu. Tohle se dělo i na venkově 19. století, kterým se mladá historička profesně zabývá. „Obraz klasické venkovské rodiny čítající hospodáře, hospodyni, děti a výměnkáře, je trochu zkreslený. Velmi často byly rodiny namíchané, normální bylo, že děti vyrůstaly u cizího člověka. Souviselo to i s vyšší úmrtností. U chudých rodin děti běžně odcházely předčasně z domu do služby,“ vysvětluje specialistka na dějiny venkova, nebo chcete-li, historickou demografii. Před třemi lety vydala monografii o ovdovění a osiření ve venkovské společnosti na přelomu 18. a 19. století. Konkrétně na panství Nový Rychnov, odkud absolventka pelhřimovského gymnázia sama pochází. „Žiji teď sice ve městě, ale cítím venkovské kořeny. Studium venkova je pro mě důležitější než třeba studium politických dějin nějaké časové epochy,“ říká. Téma ovdovění a osiření si vybrala z poměrně prozaického důvodu – je málo probádané. A ze stejného důvodu se přiklonila k 19. století. To nabízí nepoměrně více pramenů, než by měla k dispozici ve středověku nebo raném novověku. Nejen písemných, ale i těch hmotných, které má Markéta Skořepová nejraději. I proto svůj zájem postupně přesunula k etnografii. Věnuje se jí v pelhřimovském Muzeu Vysočiny, kde začala brigádnicí už

v době studií a po škole tam zůstala. Dnes je vedoucí oddělení dokumentačně-sbírkotvorného.

JAKÁ BYLA ROLE KMOTRŮ?

Jednou za týden míří z Pelhřimova na Historický ústav Filozofické fakulty. Láká ji sem potřeba pokračovat v bádání, samostudiu a rozvíjení znalostí. „V okresním městě těch podniků tolik nemáte, těžko tam seženete zahraniční literaturu. Jsem ráda, že jsem tady. A baví mě studenti,“ vysvětluje. V oblasti bádání už od tématu vdov a sirotků postoupila zase o krok dál. Zajímá ji fenomén kmotrovství. I to je oblast v Čechách málo prozkoumaná. Když se přitom podíváte do matrik, kolonka pro kmotra je třeba v 17. století snad ještě důležitější než ta rodičovská. „Na kmotrovství mě fascinuje, že jde vlastně o umělý polopříbuzenský vztah, který si lidé sami dobrovolně zvolili. Z dobových pramenů můžete snadno určit rodinné příslušníky, i kdo byl v obci rychtář, ale s kým se dotýčná osoba přátelila, pochopitelně nevíme. Kmotrovství může hodně napovědět, protože pokud si někoho chcete dobrovolně vzít do rodiny, je to forma jakéhosi vyznamenání,“ vysvětluje. Kmotrům se prý prokazovala velká úcta. Nejprve jimi bývaly významné osoby v obci jako rychtáři nebo mlynáři, postupem času spíše rodinní příslušníci. Kmotrovství se udrželo i ve městech přibližně do konce 19. století, kdy už společnost začínala být

hodně sekularizovaná. A jaká vlastně byla role kmotra? Měl jen udržet dítě v křesťanské víře nebo měl i přebrat zodpovědnost za sirotka, jak se často tvrdí? „Říká se to, ale zatím se mi to nepodařilo potvrdit. U mnou zkoumaných sirotek poručníkem kmotr nikdy nebyl. Respektive jen jednou, ale to byl současně strýc dítěte. Spíše se asi očekávalo, že budou kmotři dítěti naklonění, vezmou ho třeba k sobě do služby nebo mu dají dárek. Co ale bylo dál, nevíme. Slibuji, že o tom jednou napíšu knížku,“ usmívá se historička a výkonná redaktorka časopisu *Historická demografie*.

STOLETÍ PÁRY PLNÉ ČERTŮ

Srdeční záležitosti Markéty Skořepové jsou v poslední době sbírky kramářských tisků

a písní. Dokonce teď dává dohromady výběrový zpěvník kramářských písní. Zanotvat nějakou sice odmítá, ale alespoň dává k lepšímu námět jedné její zamilované. „Je o vojákovi, který se strojí za čerta a přepadává pocestné. Jeden z nich ale převlečeného čerta praští po hlavě klackem. Ten vykřikne ježimarjá, čímž se prozradí, že není čert. Tahle píseň je spíše výjimka, jinak většina kramářských písní stále věří na zázraky, čerty a peklo. To se mi na dějinách venkova líbí, že je to obrovský kontrast k politickým dějinám. Když se řekne 19. století, každému se vybaví století páry, obrozenectví, mondénní společnost, ale venkov je zkrátka úplně jinde.“ Jazyk kramářských písní má prý svůj půvab, i když je trochu neohrabaný. „Na rozdíl od lidových písní nejsou ty kramářské jazykově vybroušené. Vlastně jsou poněkud šroubované a občas dost praštění,“ říká historička, která nad matrikami prý sedí při poslechu písní Beatles a Led Zeppelin. A sedí u nich hodiny a hodiny. „Když se věnujete dějinám rodiny nebo dějinám venkova, musíte to vysedět. Je to hrozně pomalý obor, kde výzkum trvá roky. Proto se mu chce věnovat tak málo studentů. Pročítáte matriky, pozemkové knihy, testamentsy, svatební smlouvy, sestavujete stovky rodokmenů rodin. Tvoříte databáze, vyhodnocujete a snažíte se z toho vyvodit nějaké zákonitosti. Je za tím spousta práce,“ dává alespoň částečně nahlédnout do práce historika. Důležité je prý nezanedbat heuristiku. „Musíte vědět, na co se chcete pramenů ptát. Mít jasnou hypotézu a vědět, za čím chcete jít. Jinak si přiděláváte práci.“ Paradoxně si Markéta Skořepová dodnes nesestavila svůj vlastní rodokmen, i když by to prý bylo jednoduché. „Měla jsem disciplinované předky, kteří zůstávali v jedné chalupě a nikam se nestěhovali. Snad jednou najdu čas a pustím se do něj,“ dodává. ●

Text: Miroslav Vlasák

Foto: Zuzana Trnková

KDYŽ VÁS V KEMPU NAVŠTÍVÍ HROCH

Zbyněk Vácha, odborný asistent na Katedře biologie Pedagogické fakulty, v červenci vyrazil s partou přátel na třítydenní výpravu po východní Africe. Během cesty poznával faunu i flóru Tanzanie a Ugandy a navštívil i místní školy.

Když nepočítáme severské africké země, byl to pro Zbyněka Váchu první kontakt s „pravou“ černou Afrikou. „Je to kulturní šok, ale zase nic, co by pro Evropana bylo nestravitelné. Může tam vyrazit každý, kdo má trochu vztah k cestování. Země už jsou poměrně dost civilizované, i když v odlehlých venkovských oblastech se někdy stále žije jako v pravěku,“ říká mladý biolog, který se ke dvanáctičlenné výpravě dostal spíše náhodou. „Známý mi zavolał, že potřebuje doplnit skupinu. Neváhal jsem ani chvíli, o Africe jsem vždy snil a tahle nabídka alespoň urychlila moje rozhodování,“ směje se.

SLON VYBÍRÁ POPELNICI

To, že jsou opravdu v Africe, si uvědomili hned po přeletu do keňského Nairobi. Kousek od letištní haly se totiž pásly žirafy. Autobu-

sem se pak výprava přesunula do Tanzanie, kde leží světoznámý národní park Ngorongoro s největší koncentrací volně žijících afrických zvířat. A také neméně známý park Serengeti, v překladu „nekonečná planina“. Zbyněk Vácha tak viděl kompletní „velkou pětku“ (slon, lev, nosorožec, buvol a levhart) a zdaleka ne pouze na organizovaných výletech s rangerem. „Bydleli jsme v kempu ve stanu a nejednou třeba přišel vzteklý slon vybírat popelnice. Nebo jsme v kempu večer seděli u piva a skoro až ke stolu přišel hroch. Když se kousek od vás v noci vynoří tunový kolos, není to úplně příjemné. Hroši jsou navíc hodně agresivní a zuřivě si brání teritorium,“ vzpomíná. Hroch je skutečně považován za jedno z nejnebezpečnějších afrických zvířat a má na svědomí s výjimkou hmyzu nejméně lidských životů. „Stát se ale může i to, že si v kempu v noci odskočíte na toaletu a kolem vás se pase obrovské stádo zeber,“ dodává. Hodně silným zážitkem bylo i pozorování hyeny hodující na antilopě. „Mají v čelistech opravdu neuvěřitelný stisk, bez problému drtila i ty nejsilnější kosti.“ Za obrovské štěstí považuje, že mohli vidět snad z pěti metrů levharta, který většinou žije skrytě. A v Ugandě pak zblízka nosorožce. Na rozdíl od hrocha našťástí zcela klidného. Tahle zvířata jsou asi nejcenějším cestovatelem „úlovkem“. Naopak, gepardi nebo lvi prý mají turisty tak říkajíc na salámu a klidně kolem nich můžete projíždět autem. Jako by ani neměli pud sebezáchovy.

JAK BYLO U MASAJŮ

I když je Zbyněk biolog, předmětem jeho zájmu v Africe nebyla jen zvířata a rostliny. Hlavní organizátor výpravy David Švejnoha se odborně zabývá kmenovou etnografií, takže v Tanzanii byla na programu i návštěva vesnice Masajů. Ti jsou známí bojovnými oslavnými tanci. „Křičí u toho, až z nich jde strach. Jsou hubení a vysocí a mají spoustu kontroverzních tradic,“ líčí Zbyněk. Patří k nim chlapecká i dívčí obřizka, také nařezávají zvířatům krční tepny a krev pijí s mlékem. „K těm drastičtějším patří i způsob, jakým odnaučují děti brečet. Nařezávají jim kůži pod okem a dítě se pak kvůli pálicím slzám raději plakat odnaučí.“ Masajské vesnice se jmenují bomby, jsou uspořádané do kruhu a obehnané „plotem“ z větví, aby se dovnitř nedostali lvi a jiná dravá zvěř. Specifický je u tohoto kmene patriarchální charakter společnosti. „Žena dělá vše. Staví obydlí, stará se o děti, o domácnost. Muži jen vyženou stádo, určitě se tolik nepředřou.“ Pravdou je,

že masajský muž byl od pradávna především válečník. Bohužel, už i Masajové poznali, že turismus pro ně může být přilepšením k obživě. „Západní civilizace už tam dorazila i se všemi negativy. Začínají holdovat alkoholu, stejně jako třeba Indiáni v Americe nebo Aboriginci v Austrálii. Postupně jim zničíme kulturu a tradice,“ bojí se.

DĚTI VE ŠKOLE TANČÍ NA LAVICÍCH

Afrika má problémy, ale ty podle něj nevyřeší příliv peněz. Jediná smysluplná věc je podle Zbyňka Váchy investice do vzdělání. Výprava navštívila masajskou školu i školu v Ugandě. „Byl to srdceryvný zážitek. V bambusové chýši sedí třeba osm dětí v lavici. U nás nadáváme, když máme třicet dětí ve třídě, tady jich je v celé třídě i víc než sedmdesát, křičících, tancujících a skákajících po lavici. Jsou ale hrozně srdečné, předvádí se, optimismus jim kouká z očí. Učily nás jejich písničky, my je zas ty naše. Za naše bločky a propisky byly hrozně vděčné. Poslal bych tam každého

učitele, aby si uvědomil, jak se u nás máme dobře. Výuka musí být dost náročná.“ Zkrátka jiná mentalita. Afričané jsou chudí, ale problémy si příliš nepouští k tělu. Nemají s čím porovnávat. Neznají evropskou hektičnost a stres. Jejich největší problém je dostat se k pitné vodě. Nosí ji na velké vzdálenosti v nádobách na hlavě!

LUXUS A BÍDA ZANZIBARU

Součástí Tanzanie je i ostrov Zanzibar. Ten není známý jen jako rodiště slavného zpěváka Freddieho Mercuryho, ale i svými luxusními turistickými resorty. „Indický oceán je opravdu nádherný, trhy s kořením také, ale jakmile vyjdete pár metrů za hotel, je to síla. Takovou chudobu a nepořádek jsem neviděl v celé Tanzanii,“ říká Zbyněk a dodává, že i přes to východní Afrika celou výpravu naprosto nadchla. Natolik, že už teď spřádají plány na další expedici, možná ještě v letošním roce. Cílem by měla být Etiopie. Vše ale záleží na penězích. „Nezdá se to, ale

Afrika je drahá. Třeba vstupy do národních parků stály minimálně tisíc korun na osobu. Na gorily v Ugandě se platí i dvanáct tisíc. Je to dobře, cena je alespoň limitní faktor, který parky zcela nepřeplní. K tomu ale platíte auto a rangera. Proto se vždy vyplatí jet ve velké skupině,“ dodává. ●

Text: Miroslav Vlasák

Foto: Zbyněk Vácha

ŘÍJEN

8. ŘÍJNA**Koncert kapely Spirituál kvintet**

18 h, kampus Jihočeské univerzity, před aulou (Bobík)

Vystoupení legendární kapely u příležitosti zahájení nového akademického roku. Od 16:30 vystoupí kapela Epydemye.

10. ŘÍJNA**Erasmus Days****centrum Českých Budějovic**

Celoevropská událost, v rámci které ESN USB organizuje se zahraničními studenty vlajkový průvod městem.

15. ŘÍJNA**Akademické půlhodinky: Martin Horyna – Hudební motivy v ilustracích spisu Welscher Gast**

16 h, Jihočeské muzeum, Dukelská 1

Pravidelný přednáškový cyklus osobností akademického života. Tentokrát s Martinem Horynou z Katedry hudební výchovy PF JU.

15.–16. ŘÍJNA**Kampus žije****celý den, kampus JU**

Na začátku nového semestru organizuje Studentská unie JU tradiční dvoudenní festival plný zábavy, koncertů, vzdělávání, dobrého jídla a pití.

22. ŘÍJNA**Akademické půlhodinky: Jaroslav Vrba – Oblíbené mýty o Šumavě**

16 h, Jihočeské muzeum, Dukelská 1

Pravidelný přednáškový cyklus osobností akademického života. Tentokrát s Jaroslavem Vrbou z Katedry biologie ekosystémů PŘF JU.

22. ŘÍJNA**Cestovatelské úterky – Nepál**

18 h, studentský klub Kampa, Studentská 29

Šimon Heller v rámci pravidelné cestovatelské besedy s promítáním.

23. ŘÍJNA**ISIC Tour 2018**

11–14 h, kampus Jihočeské univerzity před menzou

Akce se po roce vrací do kampusu JU. Za platný průkaz ISIC dostanete dárky od ISIC a jeho partnerů.

29. ŘÍJNA**Cestovatelské úterky – Kde dávají vůdci dobrou noc**

18 h, studentský klub Kampa, Studentská 29

Lucie Vonášková v rámci pravidelné cestovatelské besedy s promítáním.

LISTOPAD:

5. LISTOPADU**Akademické půlhodinky: Jan Štefka: Černí pasažéři**

16 h, Jihočeské muzeum, Dukelská 1

Pravidelný přednáškový cyklus osobností akademického života, tentokrát Jan Štefka z Parazitologického ústavu BC AV ČR.

11.–13. LISTOPADU**International Days na JU**

International mobility fair, International food festival, Erasmus talks a mnoho dalších aktivit na akci, která rozvíjí mezinárodní prostředí na JU.

12. LISTOPADU**Srdce jako symbol II**

Galerie D9, Pedagogická fakulta, Dukelská 9

Výstava naváže na stejnojmennou loňskou výstavu a na vernisáži přivítá jako hosta disidenta, jednoho ze zakladatelů Občanského fóra Jana Urbana.

13. LISTOPADU**30 let od sametové revoluce**

Kampus JU a studentský klub Kampa, Studentská 29

Akce Studentské unie JU a spolku Milion chviliek. Pietní akce studentů a koncert v klubu Kampa.

www.jcu.cz

facebook.com/jihoceska.univerzita

twitter.com/JihoceskaUni

instagram.com/jihoceskauniverzita

Universitas
magazín vysokých škol